Europeiska unionens
officiella tidning

SV
L-serien

2025/1014

26.5.2025

KOMMISSIONENS BESLUT (EU) 2025/1014

av den 16 maj 2025

om beviljande av undantag för Konungariket Spanien från vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 vad gäller Balearerna

[delgivet med nr C(2025) 3174]

(Endast den spanska texten är giltig)

(Text av betydelse för EES)

EUROPEISKA KOMMISSIONEN HAR ANTAGIT DETTA BESLUT

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 av den 5 juni 2019 om den inre marknaden för el ([1]), särskilt artikel 64,

med beaktande av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 av den 5 juni 2019 om gemensamma regler för den inre marknaden för el och om ändring av direktiv 2012/27/EU ([2]), särskilt artikel 66, och

av följande skäl:

1. FÖRFARANDE OCH BESLUTETS TILLÄMPNINGSOMRÅDE

(1) Den 23 november 2020 lämnade Konungariket Spanien (*Spanien*) in en begäran till kommissionen om undantag (*ansökan*) för Kanarieöarnas, Balearernas, Ceutas och Melillas territorier utanför det spanska fastlandet (gemensamt kallade *territorierna utanför fastlandet*) i enlighet med artikel 64 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 66 i direktiv (EU) 2019/944.

(2) I ansökan begärdes ursprungligen undantag från artiklarna 8 och 54 i direktiv (EU) 2019/944 och från artiklarna 3, 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10, 11, 14–17, 19–27 och 35–47 i förordning (EU) 2019/943. I den ansökan angavs inte varaktigheten för det begärda undantaget.

(3) Den 18 mars 2021 offentliggjorde kommissionen ansökan på sin webbplats och uppmanade medlemsstaterna och berörda parter att lämna synpunkter senast den 30 april 2021.

(4) Kommissionen begärde den 17 augusti 2021 och den 16 december 2021 ytterligare information från Spanien om ansökan. Spanien svarade den 4 oktober 2021 och den 17 januari 2022. I den senare inlagan ändrade Spanien tillämpningsområdet för sin ansökan enligt följande:

— Begäran om undantag från artikel 8 i direktiv (EU) 2019/944 drogs tillbaka för alla territorier utanför fastlandet.

— Begäran om undantag från artikel 54 i direktiv (EU) 2019/944 drogs tillbaka för Balearerna och Ceuta.

— Spanien lade till en ny begäran om undantag från artikel 40.4–40.7 i direktiv (EU) 2019/944 för alla territorier utanför fastlandet.

— Begäran om undantag från artikel 3 första stycket d, f, g, h, i, l, m och q i förordning (EU) 2019/943 drogs tillbaka för alla territorier utanför fastlandet.

— Spanien drog även tillbaka begäran om undantag för alla territorier utanför fastlandet från artiklarna 16.1, 16.2, 20.1, 20.2, 21.1–21.6, 22.1, med undantag för leden f och h, 22.4, och artiklarna 35–47 i förordning (EU) 2019/943.

([1]) EUT L 158, 14.6.2019, s. 54, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/943/oj.
([2]) EUT L 158, 14.6.2019, s. 125, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/944/oj.

— Spanien angav en begränsad varaktighet för det begärda undantaget för Balearerna och Ceuta fram till dess att dessa territorier effektivt har integrerats med fastlandet (vilket inte förväntas ske före 2030).

(5) Detta beslut bör endast omfatta Balearerna, eftersom kommissionens beslut om Spaniens begäran om undantag avseende Kanarieöarnas territorier utanför fastlandet antogs den 8 december 2023 ([3]) och Spaniens begäranden om undantag avseende Ceutas och Melillas territorier utanför fastlandet kommer att behandlas i separata beslut.

2. **BALEARERNA**

Elsystemet och elmarknaden på Balearerna

(6) Balearerna bildar tillsammans ett gemensamt sammanlänkat system (Mallorca, Menorca, Ibiza och Formentera). Enligt Spanien hade Balearerna en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996 (2 856 GWh, uppmätt med kundmätare) ([4]). Under 2023 uppgick årsförbrukningen på Balearerna till 6 047 GWh, varav 8,7 % (dvs. 526 GWh) täcktes av förnybara energikällor ([5]).

(7) Balearerna var isolerade från elsystemet på det spanska fastlandet fram till 2012. Historiskt sett bestod Balearerna av två elsystem (Mallorca-Menorca och Ibiza-Formentera) med en kapacitet på 1,9 GW respektive 0,3 GW. I slutet av 2012 anslöts elsystemet Mallorca-Menorca med hjälp av en kabel till systemet på det spanska fastlandet genom en sammanlänkning på 400 MW, medan elsystemet Ibiza-Formentera förblev isolerat. Sedan december 2018, då en kabel togs i drift som förbinder Mallorca med Ibiza, har kabeln förbundit det nu integrerade elsystemet Mallorca-Menorca-Ibiza-Formentera med fastlandssystemet ([6]). 2023 tillgodosåg kabeln omkring 24 % av Balearernas efterfrågan på el ([7]).

(8) På grundval av ministerbeslut TEC/212/2019 av den 25 februari 2019 föreskrivs det i elöverföringsplanen för 2021–2026 en andra kabel som ska förbinda Balearernas elsystem med det spanska fastlandet. Kabeln förväntas vara i drift senast 2030 (Spaniens bästa uppskattning är 2029) och täcka upp till 65 % av Balearernas elförsörjning ([8]).

(9) Enligt Spanien hade Balearerna i juni 2021 en installerad produktionskapacitet på 1 999,4 MW, varav 91 % (1 819 MW) utgör termisk produktion (främst gaskombiverk, efter stängningen av två kolkraftverk) och resterande 9 % (180,4 MW) är förnybar produktion. I detta sammanhang förklarar Spanien att den lägre andelen förnybar energi i territorierna utanför fastlandet, jämfört med det spanska fastlandet, främst beror på det begränsade geografiska utrymmet för ny produktionskapacitet, de högre behoven av dirigerbar produktion och den begränsade tillgången till energilagringsanläggningar.

(10) Spanien konstaterar att Balearerna kännetecknas av en liten storlek på marknaden, vilket hindrar dem från att dra nytta av de stordriftsfördelar som finns i fastlandets elsystem. Spanien hävdar också att Balearernas system har högre bränslekostnader. Deras historiska isolering leder också till ett större behov av installerad reservkapacitet.

([3]) Kommissionens beslut (EU) 2024/560 av den 8 december 2023 om beviljande av undantag för Konungariket Spanien från vissa bestämmelser i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/943 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/944 vad gäller Kanarieöarna (EUT L, 2024/560, 15.2.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2024/560/oj).

([4]) Se figur A1.1 i bilaga I till Red Eléctricas *Informe del Sistema Eléctrico español 1997*: PORTADA.eps (Convertido)-1 (ree.es).

([5]) Evolución demanda | Informes del sistema.

([6]) Ministerbeslut TEC/1172/2018 av den 5 november om omdefiniering av de isolerade elsystemen på Balearernas territorium utanför fastlandet: Orden TEC/1172/2018, de 5 de noviembre, por la que se redefinen los sistemas eléctricos aislados del territorio no peninsular de las Illes Balears y se modifica la metodología de cálculo del precio de adquisición de la demanda y del precio de venta de la energía en el despacho de producción de los territorios no peninsulares (boe.es).

([7]) Evolución demanda | Informes del sistema.

([8]) Se Spaniens slutliga uppdaterade nationella energi- och klimatplan 2021–2030, 211d83b7-b6d9–4bb8-b084–4a3bfbb4cad3e_en.

(11) Spanien konstaterar vidare att nästan all värmekraftproduktion på Balearerna ägs direkt eller indirekt av Endesa SA Även om den ökande utbyggnaden av förnybar energi underlättar för konkurrerande företag att ta sig in på Balearerna kommer Endesa SA därför fortfarande att producera den största delen av elen i detta territorium utanför fastlandet.

(12) Enligt Spanien medför dessa marknadsspecifika särdrag högre elproduktionskostnader jämfört med fastlandet och bristande attraktionskraft för nya företag att komma in på marknaden. Därför har ingen effektiv konkurrens utvecklats på Balearerna.

(13) Mot bakgrund av de problem som hänger samman med bristen på effektiv konkurrens och höga kostnader och trots de nationella åtgärder som vidtagits för att främja konkurrens och införa ekonomiska incitament för att främja anläggningarnas driftseffektivitet och minska produktionskostnaderna, hävdar Spanien att det inte har varit möjligt att inrätta en marknadsmekanism som är identisk med den som finns på fastlandet.

(14) Spanien förklarar vidare att el som produceras i alla territorier utanför fastlandet, inklusive Balearerna, är utesluten från budgivningssystemet på fastlandsmarknaden. För elsystemen i territorierna utanför fastlandet används en mekanism med ekonomisk rangordning för inmatningen ([9]):

— Den systemansvarige rangordnar produktionsanläggningarna utifrån ekonomiska kriterier på grundval av de rörliga kostnaderna till dess att efterfrågan täcks, med beaktande av de tekniska begränsningarna och de reserver som krävs för att trygga elförsörjningen.

— Dirigeringen inbegriper vecko-, dags- och intradagsprognoser samt avvikelser i realtid. I Balearernas system beaktas vid dirigeringen även det maximala utbytet av el genom sammanlänkningen med fastlandet.

— Efterfrågesidan (direkta konsumenter och leverantörer) meddelar den systemansvarige om efterfrågan per timme i elsystemen i varje territorium utanför fastlandet.

— Efter den dagliga dirigeringen köper efterfrågesidan energin till ett pris som motsvarar priset i budgivningssystemet på fastlandet.

(15) Enligt Spanien tar denna mekanism hänsyn till de höga kostnaderna för elproduktion och till särdragen hos territorierna utanför fastlandet, och syftar till att säkerställa att konsumenter och leverantörer i dessa territorier inte utsätts för de högre kostnaderna för elproduktion i territorierna utanför fastlandet jämfört med det spanska fastlandet, vilket bygger på principer om solidaritet mellan regioner.

(16) Spanien förklarar vidare att elproduktionen i territorierna utanför fastlandet utgör ett system med reglerad ersättning snarare än ett system med marknadsbaserad ersättning, och detta system tillämpas under förhållanden där en grossistmarknad inte skulle kunna fungera och där kostnaderna av geografiska och territoriella skäl är högre än elproduktionskostnaderna på det spanska fastlandet.

(17) Spanien konstaterar att mekanismen säkerställer att elsystemet och den offentliga budgeten täcker den merkostnad som uppstår till följd av skillnaden mellan de högre produktionskostnaderna i territorierna utanför fastlandet och elpriset på fastlandet, så att alla konsumenter betalar samma kostnad för el, oavsett inom vilket system de förbrukar den.

(18) Enligt Spanien liknar regleringen av överföring och distribution av el i territorierna utanför fastlandet den på det spanska fastlandet.

(19) När det gäller slutkundsmarknaden förklarar Spanien att slutkunderna i territorierna utanför fastlandet har rätt att välja leverantör på samma villkor som slutkunderna på det spanska fastlandet. Även begreppet sårbara konsumenter definieras på samma sätt för hela Spanien, och försörjningen är generellt sett organiserad på samma sätt i hela landet. I detta avseende konstaterar Spanien att det inte finns några skillnader mellan slutkundsmarknaderna på fastlandet och i territorierna utanför fastlandet.

([9]) Ramen fastställs i kungligt dekret 738/2015 av den 31 juli 2015 (*Real Decreto 738/2015, de 31 de julio, por el que se regula la actividad de producción de energía eléctrica y el procedimiento de despacho en los sistemas eléctricos de los territorios no peninsulares*) (*kungligt dekret 738/2015*).

Översikt över den rättsliga ramen för territorierna utanför fastlandet

(20) Spanien förklarar att det i lag 24/2013 fastställs att elförsörjningen i territorierna utanför fastlandet omfattas av en särskild lagstiftning. I denna lag fastställs också att denna verksamhet kan erhålla en extra ersättning för att täcka skillnaden mellan kostnaderna för elproduktion i territorierna utanför fastlandet och intäkterna från elförsäljningen i dessa territorier. I lag 24/2013 föreskrivs de villkor som måste vara uppfyllda för att ett enskilt system inte längre ska betraktas som ett sådant, nämligen att möjligheten för territorier utanför fastlandet att ansluta sig till fastlandet gör det möjligt för dem att komma in på fastlandets produktionsmarknad och att det finns marknadsmekanismer för att integrera deras el.

(21) Spanien konstaterar att lag 17/2013 innehåller allmänna bestämmelser för att trygga försörjningen och öka konkurrensen i elsystemen i territorierna utanför fastlandet ([10]).

(22) Spanien anger att kungligt dekretet 738/2015 i detalj reglerar elproduktionen och dirigeringsförfarandet i elsystemen i territorierna utanför fastlandet samt ersättningssystemet för denna verksamhet. Ersättningssystemet bygger på två ersättningskomponenter: en för de investeringar som görs och andra fasta kostnader, och en för de rörliga kostnader som uppstår under drift. Syftet med denna ersättning är att täcka merkostnaderna för elproduktionen i territorierna utanför fastlandet. I kungligt dekret 738/2015 definieras merkostnaden som skillnaden mellan alla produktionskostnader och det pris som betalas för den elleverans som den systemansvarige hanterar.

(23) Genom kungligt dekret 738/2015 införs dessutom ett konkurrensutsatt förfarande för val av ny kapacitet och kapacitet som ska renoveras.

(24) Kommissionen konstaterar i detta sammanhang att ersättningsmekanismen i kungligt dekret 738/2015 fick kommissionens godkännande av statligt stöd genom beslutet i ärende SA.42270 om Spaniens elproduktion i spanska territorier utanför fastlandet ([11]).

3. DE BEGÄRDA UNDANTAGEN AVSEENDE BALEARERNA

(25) Den begäran om undantag som lämnats in för Balearerna grundar sig på dess klassificering som ett litet sammanlänkat system i enlighet med artikel 2.43 i direktiv (EU) 2019/944.

3.1 Undantag enligt artikel 66 i direktiv (EU) 2019/944

(26) Spanien begär ett undantag från artikel 40.4–40.7 i direktiv (EU) 2019/944 vad gäller upphandling av stödtjänster av systemansvariga för överföringssystem.

3.2 Undantag enligt artikel 64 i förordning (EU) 2019/943

(27) Spanien begär ett undantag för Balearerna från följande bestämmelser i förordning (EU) 2019/943:

— Marknadsprinciperna i artikel 3.1 a, b, c, e, j, k, n, o och p.

— Reglerna för handel med el enligt artiklarna 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10, 11, 14, 15, 16 och 17.

— De regler om inkomster från överbelastning som anges i artikel 19.

— Artiklarna 14, 15, 16.3–16.13, 17, 19, 20.3–20.8, 21.7, 21.8, 22.1 f och h, 22.2, 22.3, 22.5 och 25.2–25.4 för eventuella nya mekanismer för stödkapacitet som kan komma att inrättas i framtiden.

— Artiklarna 14–17, 19–27 och 35–47 för den befintliga mekanism som fastställs i kungligt dekret 738/2015.

([10]) Ley 17/2013, de 29 de octubre, para la garantía del suministro e incremento de la competencia en los sistemas eléctricos insulares y extrapeninsulares.

([11]) Beslut av den 28 maj 2020, SA.42270 (2016/NN) – *Spain Electricity production in Spanish non-peninsular territories*, C(2020) 3401.

3.3 **Varaktighet för de begärda undantagen**

(28) Spanien anser att den effektiva integreringen av territorierna utanför fastlandet i den iberiska elmarknaden är beroende av att det finns en sammanlänkning med det spanska fastlandet.

(29) När det gäller Balearerna förklarar Spanien att undantagen bör gälla fram till dess att detta territorium effektivt har integrerats i fastlandets elmarknad. Enligt Spanien omfattar den effektiva integreringen inte bara idriftsättningen av de nya sammanlänkningarna, utan även prövotid och nödvändig utveckling av lagstiftningen. På grundval av detta begär Spanien ett undantag åtminstone fram till 2030.

4. **SYNPUNKTER SOM INKOMMIT UNDER SAMRÅDSPERIODEN**

(30) Såsom beskrivs i skäl 3 genomförde kommissionen under mars och april 2021 ett offentligt samråd.

(31) Alla synpunkter som lämnades in som svar på det offentliga samrådet rörde Spaniens begäran om undantag från artikel 54 i direktiv (EU) 2019/944 om den systemansvarige för överföringssystemets ägarskap, förvaltning och drift av lagringsanläggningar. Såsom beskrivs i skäl 4 drog Spanien tillbaka sin begäran om undantag från artikel 54 i direktivet för Balearerna.

5. **BEDÖMNING AV BEGÄRAN OM UNDANTAG AVSEENDE BALEARERNA**

5.1 **Litet sammanlänkat system**

(32) I enlighet med artikel 64 i förordning (EU) 2019/943 får ett undantag från de relevanta bestämmelserna i artiklarna 3, 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9–11, 14–17, 19–27, 35–47 och 51 i den förordningen beviljas i två fall:

a) För små enskilda system och små sammanlänkade system, om medlemsstaten eller medlemsstaterna kan visa att det finns påtagliga problem med driften av dessa system. I sådana fall ska undantaget vara förenat med villkor som syftar till ökad konkurrens och integration med den inre marknaden för el.

b) För yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget, om de av uppenbara fysiska skäl inte kan sammanlänkas med unionens energimarknad.

(33) I enlighet med artikel 66.1 första stycket i direktiv (EU) 2019/944 får ett undantag från tillämpliga bestämmelser i artiklarna 7 och 8 och kapitlen IV, V och VI beviljas för små enskilda system och små sammanlänkade system, om medlemsstaten eller medlemsstaterna kan visa att det finns påtagliga problem för driften av dessa system. I artikel 66.2 andra stycket i direktiv (EU) 2019/944 fastställs att för yttersta randområden i den mening som avses i artikel 349 i EUF-fördraget som inte kan sammanlänkas med unionens elmarknader ska undantaget vara förenat med villkor som syftar till att säkerställa att undantaget inte hindrar övergången till förnybar energi.

(34) Både enligt förordning (EU) 2019/943 och direktiv (EU) 2019/944 ska undantaget, när det gäller små sammanlänkade system, vara tidsbegränsat och förenat med villkor som syftar till ökad konkurrens och integration med den inre marknaden för el. Dessutom ska undantaget säkerställa att det inte försvårar eller hindrar övergången till förnybar energi, större flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet.

(35) I artikel 2.43 i direktiv (EU) 2019/944 definieras ett ”litet sammanlänkat system” som ”ett system som hade en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996, där mer än 5 % av årsförbrukningen erhålls genom sammanlänkning med andra system”.

(36) I sin inlaga förklarar Spanien att Balearerna (Mallorca, Menorca, Ibiza och Formentera) har ett gemensamt sammanlänkat system med en förbrukning på mindre än 3 000 GWh under 1996 (skäl 6). Omkring 25 % av efterfrågan på el på Balearerna tillgodoses av sammanlänkningen med det spanska fastlandet.

(37) På grundval av de uppgifter som Spanien har lämnat, och i enlighet med kommissionens beslut i ärende SA.42270 *Spain Electricity production in Spanish non-peninsular territories*, klassificeras Balearerna som ett litet sammanlänkat system i den mening som avses i artikel 2.43 i direktiv (EU) 2019/944.

5.2 **Påtagliga problem med driften av systemet**

5.2.1 *Betydelsen av ”påtagliga problem med driften av systemet”*

(38) Begreppet ”påtagliga problem” i artikel 64.1 a i förordning (EU) 2019/943 och artikel 66.1 i direktiv (EU) 2019/944 har inte definierats av lagstiftaren. Den öppna formuleringen gör det möjligt för kommissionen att beakta alla potentiella problem i samband med små systems särskilda situation, förutsatt att de är påtagliga och inte bara marginella. Sådana problem kan variera avsevärt beroende på det berörda systemets geografiska särdrag, produktion och förbrukning, men också den tekniska utvecklingen (t.ex. lagring av el och småskalig produktion).

(39) I tidigare kommissionsbeslut handlade de problem som måste lösas om att upprätthålla social sammanhållning och/eller likvärdiga konkurrensvillkor mellan fastlandet och öarna i en situation där systemsäkerheten på ön krävde ytterligare åtgärder eller innebar betydligt högre kostnader på en ö jämfört med fastlandet. ”Drift” kan därför inte tolkas snävt, såsom att kräva att säker systemdrift inte skulle vara möjlig utan undantaget. I stället har man alltid ansett att ”problem” även omfattar socioekonomiska problem för användarna av systemet i fråga ([12]).

(40) Dessutom måste dessa påtagliga problem vara förenade med driften av de små enskilda systemen eller de små sammanlänkade systemen. Det förefaller därför svårt att föreställa sig en motivering som uteslutande skulle baseras på effekter som uppstår utanför systemet, t.ex. effekter på nationella subventionssystem. Detta utesluter inte relevansen av ”indirekta” effekter på en säker drift av systemet.

5.2.2 *Påtagliga problem som Spanien har lagt fram i ansökan*

(41) Spanien lyfter fram flera utmaningar och problem i samband med driften av elmarknaderna och elsystemen i territorierna utanför fastlandet, däribland Balearerna:

— Territoriernas ringa storlek, som hindrar dem från att dra nytta av de stordriftsfördelar som finns i elsystemet på fastlandet.

— De högre kostnaderna för bränslemixen, som leder till högre elkostnader, eftersom den största delen av produktionen i territorierna utanför fastlandet drivs med gas, kol eller diesel.

— De höga investerings- och driftskostnader som är kopplade till kraftverken, till följd av det isolerade geografiska läget till följd av den låga graden av sammanlänkning med fastlandet och systemens ringa storlek.

— Det ökade behovet av installerad reservkapacitet till följd av det isolerade geografiska läget till följd av systemens låga grad av sammanlänkning. Spanien förklarar särskilt att territorierna utanför fastlandet behöver en större rullande reserv för att uppfylla normerna för försörjningstrygghet. Denna försörjningsnorm är 40–70 % högre än den installerade kapaciteten, jämfört med 10 % på fastlandet. Detta leder till att kraftverken står stilla under avsevärd tid, vilket leder till ett lågt intresse för att investera i ny kapacitet.

— Miljöbegränsningarna för lokalisering av ny produktionskapacitet, både för konventionella och förnybara produktionsanläggningar.

([12]) Se t.ex. kommissionens beslut av den 14 augusti 2014 om att bevilja Republiken Grekland ett undantag från vissa bestämmelser i direktiv 2009/72/EG som hänvisar till de högre kostnaderna för elproduktion på öarna medan priserna enligt lag är likvärdiga med priserna på fastlandet.

— Den starkt säsongsbetonade efterfrågan, som är starkt kopplad till turismsektorn på Balearerna.

— Kostnaderna och behovet av investeringar för att bygga nya sammanlänkningar med fastlandet på grund av deras geografiska läge.

(42) Enligt Spanien får dessa utmaningar och problem huvudsakligen två effekter i territorierna utanför fastlandet: högre elkostnader och bristande konkurrens inom elproduktionen.

(43) När det gäller de höga kostnaderna för att producera el i territorierna utanför fastlandet förklarar Spanien att de dirigerbara produktionskostnaderna på grund av ovannämnda utmaningar och problem ofta är dubbelt så höga som på det spanska fastlandet. Spanien hävdar att territorierna utanför fastlandet, inklusive Balearerna, måste undantas från systemet på fastlandsmarknaden för att deras konsumenter ska kunna betala priser som liknar priserna på fastlandet. Spanien tillägger att en bedömning skulle behövas innan territorierna utanför fastlandet integreras i elmarknaden på fastlandet, för att säkerställa att de höga produktionskostnaderna i dessa territorier inte snedvrider marginalpriserna på el på elmarknaden på fastlandet.

(44) När det gäller bristen på konkurrens inom elproduktionen förklarar Spanien att det på grund av den historiska utvecklingen i territorierna utanför fastlandet och elsektorns bristande attraktionskraft i dessa regioner traditionellt har varit en enda företagskoncern som har fyllt alla energiförsörjningsfunktioner. När det gäller Balearerna noterar Spanien att Endesa SA fortsätter att äga nästan 100 % av de fossildrivna kraftverken, som är den största produktionskällan i de berörda territorierna. Enligt Spanien har Balearerna därför fortfarande inte någon effektiv konkurrens på produktionsnivå, trots de insatser som gjorts för att öka konkurrensen, vilka har resulterat i att alternativa producenter av förnybar energi kommer in på detta territorium.

(45) Spanien understryker att på grund av de högre kostnaderna för elproduktion och bristen på effektiv konkurrens skulle integreringen av territorier utanför fastlandet, inbegripet Balearerna, i fastlandets (och Europas) elmarknad, leda till en snedvridning av marknaden, och att denna kommer att fortsätta så länge sammanlänkningarna med det spanska fastlandet inte räcker för att täcka den totala lokala efterfrågan.

(46) Dessutom framhåller Spanien utmaningarna i samband med utbyggnaden av förnybar energi i territorierna utanför fastlandet, inklusive Balearerna. Spanien förklarar att de flesta anläggningar för intermittent förnybar energi på en ö producerar under samma meteorologiska förhållanden, ett fenomen som kallas korrelation. Ju mer förnybar produktion som används i ösystemen, desto svårare är det därför att uppfylla normerna för försörjningstrygghet. Enligt Spanien skulle denna situation kunna begränsa den mängd intermittent förnybar energi som används i territorier utanför fastlandet.

5.2.3 *Bedömning*

(47) Kommissionen erkänner Spaniens argument att det ännu inte finns förutsättningar för att genomföra en helt avreglerad grossistmarknad för el på Balearerna, på grund av utmaningarna i samband med driften av de små sammanlänkade systemen, den mycket låga konkurrensnivån i produktionssegmentet i territorierna utanför fastlandet och den låga graden av sammanlänkning med Spaniens fastlandsmarknad.

(48) Det förefaller därför rimligt att anta att det inte går att inrätta en fungerande grossistmarknad på Balearerna utan offentliga ingripanden, och att ett antal bestämmelser om förhands-, dagen före-, intradags- och balansmarknaderna därför för närvarande inte kan genomföras i Balearerna.

(49) Kommissionen kan konstatera att en fullständig tillämpning av förordning (EU) 2019/943 och direktiv (EU) 2019/944 på de territorier som omfattas av denna begäran om undantag skulle orsaka påtagliga problem med driften på Balearernas system.

(50) Kommissionen noterar dock att situationen på Balearerna kommer att förändras så snart fler sammanlänkningar med det spanska fastlandet byggs och tas i drift.

5.3 **Undantagets tillämpningsområde**

5.3.1 *Artikel 40.4–40.7 i direktiv (EU) 2019/944*

(51) Enligt Spanien förhindrar avsaknaden av effektiv konkurrens inom produktionssegmentet ett upprättande av icke snedvridna elmarknader i territorierna utanför fastlandet. Det hindrar framför allt den systemansvariga för överföringssystemet att upprätta och driva en balansmarknad på Balearerna, inbegripet upphandling av marknadsbaserade icke-frekvensrelaterade stödtjänster.

(52) Kommissionen anser att de omständigheter som anges i skälen 10–13 för närvarande hindrar upprättandet av en balansmarknad och en marknadsbaserad upphandling av icke-frekvensrelaterade stödtjänster på Balearerna. Kommissionen anser därför att undantag från skyldigheterna i artikel 40.4–40.7 i direktiv (EU) 2019/944 i enlighet med artikel 66 i direktivet är motiverade.

5.3.2 *Kapitel II i förordning (EU) 2019/943: Allmänna regler för elmarknaden – artiklarna 3, 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10 och 11*

5.3.2.1 Ansökan

(53) Enligt Spanien förhindrar avsaknaden av effektiv konkurrens mellan producenter ett upprättande av icke-reglerade elmarknader. Dirigeringsbesluten i territorierna utanför fastlandet, inbegripet Balearerna, grundas på tekniska och ekonomiska kriterier för vilka det inte alltid är möjligt att tillämpa marknadsregler. Spanien förklarar vidare att prisbildningen i territorierna utanför fastlandet inte baseras på utbud och efterfrågan i dessa territorier utan på det spanska fastlandet, för att förhindra att konsumenterna i territorierna utanför fastlandet ska betala merkostnaderna för elproduktionen i dessa territorier.

(54) Spanien begär därför ett undantag från följande bestämmelser i artikel 3 första stycket i förordning (EU) 2019/943:

— Leden a, b, o och p, eftersom priserna på de berörda marknaderna enligt Spanien inte kan sättas fritt baserat på utbud och efterfrågan och det inte finns några terminsmarknader i dessa territorier. Spanien noterar vidare att den begränsade sammanlänkningskapaciteten mellan Balearerna och fastlandet inte förändrar denna situation.

— Led c, eftersom Spanien anser att de marknadsregler som underlättar utvecklingen av flexibel produktion och efterfrågan inte nödvändigtvis är tillämpliga i territorierna.

— Leden e och k, eftersom producenterna enligt Spanien inte är ansvariga för att sälja den el som de producerar (det är i stället den systemansvariges uppgift att besluta vilka kraftverk som bör leverera) och inte kan lämna aggregerade erbjudanden.

— Led j, eftersom Spanien anser att lagringsstrategin i dessa områden kan kräva att energilagring prioriteras och inte kan likställas med andra produktionsanläggningar.

— Led n, där Spanien konstaterar att inträde i och utträde ur elproduktionen i princip kan baseras på företagens bedömning av den ekonomiska och finansiella hållbarheten i deras verksamhet, men att det i praktiken inte är möjligt för elproduktionsföretag att delta i systemet utan att delta i ett reglerat betalningssystem genom vilket produktionskostnaderna kan täckas.

(55) När det gäller artiklarna 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10 och 11 framhåller Spanien att även om elsystemet i territorierna utanför fastlandet styrs av ett dirigeringssystem som fungerar på liknande sätt som på unionens elmarknader, till exempel vid daglig dirigering och intradagsdirigering, så utgör det ett reglerat system. Inköpspriset baseras på priset på fastlandet och inte på producenternas erkända kostnader för sin elproduktion, inklusive utförande av balanstjänster. På grundval av detta begär Spanien ett undantag från artiklarna 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10 och 11 i förordning (EU) 2019/943, eftersom det inte finns någon balansmarknad i territorierna utanför fastlandet, inbegripet Balearerna, och inte heller någon möjlighet till integration med unionens dagen före- och intradagsmarknader på grund av deras begränsade sammanlänkning med det spanska fastlandet.

(56) När det gäller artiklarna 7.1, 8.1 och 8.4 i förordning (EU) 2019/943 konstaterar Spanien att på grund av det isolerade läge som territorierna utanför fastlandet har görs dirigeringen oberoende av marknaden på fastlandet och unionsmarknaderna – med undantag för referenspriset för inköp av energi, som baseras på priset på fastlandet – och dirigeringen baseras på timvisa planer.

(57) I enlighet med ovanstående anser Spanien också att integreringen av terminsmarknader, tekniska budgivningsgränser och värdet av förlorad last enligt artiklarna 9–11 i förordning (EU) 2019/943 inte kan tillämpas på dirigeringen i territorierna utanför fastlandet.

5.3.2.2 Bedömning

(58) När det gäller begäran om undantag från artikel 3 första stycket i förordning (EU) 2019/943 anser kommissionen följande:

— De omständigheter som anges i skälen 10–13 innebär för närvarande att elpriserna på Balearerna inte sätts enligt en marknadsbaserad metod, utan enligt en särskild reglerad mekanism genom vilken den systemansvarige utför dirigeringen av elproduktionen för vart och ett av territorierna utanför fastlandet, och att ett undantag från artikel 3 första stycket a, b, e och k i förordning (EU) 2019/943 är motiverat.

— De omständigheter som anges i skälen 10–13 innebär för närvarande att det inte finns någon förhandsmarknad på Balearerna, att den systemansvariges dirigering inbegriper vecko-, dags- och intradagsprognoser samt avvikelser i realtid, och att ett undantag från artikel 3 första stycket o och p i förordning (EU) 2019/943 också är motiverat.

— Samtidigt som det kan konstateras att det nuvarande reglerade systemet och Balearernas särskilda förhållanden kan försvåra utvecklingen av en mer flexibel produktion, koldioxidsnål produktion och mer flexibel efterfrågan är det fortfarande nödvändigt att tillämpa marknadsreglerna för att i möjligaste mån stimulera denna utveckling. Kommissionen anser därför att ett undantag från artikel 3 första stycket c i förordning (EU) 2019/943 inte är motiverat.

— Artikel 3 första stycket j i förordning (EU) 2019/943 hindrar inte att energilagringsprojekt på Balearerna prioriteras, om till exempel sådana projekt anses vara det bästa alternativet för att säkerställa försörjningstryggheten på Balearerna. Kommissionen anser därför att ett undantag från artikel 3 första stycket j i förordning (EU) 2019/943 inte är motiverat.

— När det gäller artikel 3 första stycket n i förordning (EU) 2019/943 bör ett företags inträde eller utträde på marknaden för elproduktion bero på det företagets bedömning av den ekonomiska och finansiella hållbarheten, med beaktande av möjligheten att erhålla den reglerade ersättning som anges i skälen 16 och 17. Ett undantag från artikel 3 första stycket n i förordning (EU) 2019/943 är därför inte motiverat för Balearerna.

(59) När det gäller det begärda undantaget från artiklarna 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10 och 11 i förordning (EU) 2019/943 avser dessa bestämmelser krav gällande termins-, dagen före-, intradags- och balansmarknaderna. På grundval av den information som Spanien har lämnat förfaller det som om dessa marknader inte kan genomföras effektivt på Balearerna (skälen 10–13), med tanke på särdragen hos elsystemet i detta territorium. Kommissionen anser därför att ett undantag från dessa bestämmelser är motiverat.

5.3.3 *Kapitel III i förordning (EU) 2019/943: Tillträde till nät och hantering av överbelastning – artiklarna 14–17 och 19*

5.3.3.1 Ansökan

(60) Spanien förklarar att kraven i artiklarna 14–16 och 19 inte kan tillämpas i territorierna utanför fastlandet, eftersom den systemansvarige för överföringssystemet utför dirigeringen av elproduktionen för vart och ett av elsystemen i dessa territorier och dessa system inte utgör separata sammanlänkade elområden. Denna dirigering tar hänsyn till den energi som överförs via förbindelserna mellan det spanska fastlandet och Balearerna. Vid överbelastning i dessa förbindelser omdirigerar den systemansvarige för överföringssystemet den tillgängliga produktionskapaciteten för att trygga försörjningen, med beaktande av främst tekniska kriterier. Spanien förklarar också att eftersom territorierna utanför fastlandet inte utgör separata elområden finns det ingen relaterad kapacitetsmarknad mellan elområden och det uppstår därför inte några intäkter från överbelastning.

5.3.3.2 Bedömning

(61) Undantagen från artiklarna 7.1 och 8.1 i förordning (EU) 2019/943 får till följd att elsystemen på Balearerna inte omfattas av de integrerade dagen före- och intradagsmarknaderna. Vissa bestämmelser om dessa marknaders funktion är därför inte nödvändigtvis tillämpliga på Balearerna.

(62) Artiklarna 14–17 och 19 i förordning (EU) 2019/943 rör elområden och hanteringen av kapacitet och överbelastning mellan elområden. I detta sammanhang noterar kommissionen att även om Balearerna för närvarande utgör ett gemensamt elområde tillsammans med det spanska fastlandet och övriga territorier utanför fastlandet, skulle situationen i framtiden kunna förändras genom tillämpning av artiklarna 14 och 15. Omvänt är bestämmelserna i artikel 16.3–16.13 och artiklarna 17 och 19 i praktiken inte tillämpliga på Balearerna, eftersom detta territorium inte utgör ett separat elområde. Därav följer att ett undantag från kraven i artiklarna 14, 15, 16.3–16.13, 17 och 19 i förordning (EU) 2019/943 inte är motiverat.

(63) Artikel 16.1 och 16.2 i förordning (EU) 2019/943, som innehåller allmänna principer för hantering av överbelastning, är tillämplig på Balearerna, eftersom dessa principer ger marknadsaktörerna garantier för att den systemansvarige för överföringssystemet åtgärdar problem med överbelastning genom icke-diskriminerande, marknadsbaserade lösningar och tillämpar förfaranden för att inskränka handeln endast i nödfall. Kommissionen anser därför att ett undantag från artikel 16.1 och 16.2 i förordning (EU) 2019/943 inte är motiverat.

5.3.4 *Kapitel IV i förordning (EU) 2019/943: Resurstillräcklighet – artiklarna 20.3–20.8, 21.7, 21.8, 22.1 f och h, 22.2, 22.3, 22.5 och 25.2–25.4*

5.3.4.1 Ansökan

(64) Spanien förklarar att på grund av det isolerade geografiska läge som territorierna utanför fastlandet har till följd av den låga graden av eller bristen på sammanlänkning med fastlandet utför den systemansvarige oberoende bedömningar av resurstillräckligheten för vart och ett av territorierna utanför fastlandet och att dessa inte är integrerade i den europeiska bedömningen av resurstillräcklighet eller i bedömningen av resurstillräcklighet för det spanska fastlandet. Spanien anser därför att vissa av bestämmelserna i kapitel IV inte är tillämpliga på territorierna utanför fastlandet. Spanien understryker dock att de nuvarande nationella reglerna i möjligaste mån syftar till att sörja för likabehandling av territorierna utanför fastlandet och fastlandsmarknaden, exempelvis när det gäller nivåerna för försörjningstrygghet och metoderna för att utföra bedömningen av resurstillräcklighet.

(65) Spanien hävdar att resurstillräckligheten i territorierna utanför fastlandet säkerställs genom den särskilda mekanism för tilldelning av ny kapacitet som fastställs i kungligt dekret 738/2015, såsom beskrivs i skälen 22–24. Spanien anser att denna mekanism bör bibehållas med tanke på den unika karaktären hos territorierna utanför fastlandet och begär därför ett undantag från artiklarna 20.3–20.8, 21.7, 21.8, 22.1 f och h, 22.2, 22.3, 22.5 och 25.2–25.4.

(66) Spanien hävdar att bedömningarna av resurstillräcklighet i territorierna utanför fastlandet är förenliga med principerna i artikel 20.1 och 20.2 i förordning (EU) 2019/943. Spanien förklarar vidare att när resurstillräcklighetsproblem konstateras hanteras dessa genom en utlysning av ett konkurrensutsatt anbudsförfarande (i enlighet med kungligt dekret 738/2015) i kombination med bedömningar av auktioner av kapacitet av förnybart ursprung. Enligt Spanien är dessa förfaranden för vilka kraven i artikel 20.3–20.8 i förordning (EU) 2019/943 inte kan tillämpas.

(67) Spanien förklarar att bestämmelserna i artikel 21.7 och 21.8 i förordning (EU) 2019/943 inte är förenliga med den mekanism som föreskrivs i kungligt dekret 738/2015. Spanien konstaterar dock att kraven i artikel 21.7 och 21.8 i förordningen kommer att gälla för alla framtida nya kapacitetsmekanismer.

(68) Spanien konstaterar att den mekanism som föreskrivs i kungligt dekret 738/2015 också är oförenlig med följande bestämmelser i förordning (EU) 2019/943:

— Artikel 22.1 f, där det fastställs att ersättningen ska bestämmas genom en konkurrensbaserad process, eftersom ersättningen i den befintliga mekanismen enligt Spanien inte baseras på en konkurrensbaserad process utan på en referensanläggning, i syfte att främja effektivitet.

— Artikel 22.1 h, där det fastställs att kapacitetsmekanismer ska vara öppna för deltagande av alla resurser som kan tillhandahålla den tekniska prestanda som krävs, eftersom mekanismen enligt Spanien endast tillämpas på dirigerbara anläggningar.

— Artikel 22.2, som innehåller en förteckning över krav på utformningen som strategiska reserver ska uppfylla, eftersom den enligt Spanien hänvisar till balansmarknader som inte finns i territorierna utanför fastlandet.

— Artikel 22.3, som fastställer ytterligare krav för andra kapacitetsmekanismer än strategiska reserver, eftersom den befintliga mekanismen enligt Spanien inte är förenlig med dessa krav: ersättningen rör sig inte mot noll när den levererade kapacitetsnivån är tillräcklig, ersättningen är inte enbart kopplad till kapaciteten, och kapacitetsskyldigheterna är inte överförbara.

— Artikel 22.4, som innehåller krav på gränsvärden för koldioxidutsläpp för kapacitetsmekanismer, eftersom den nuvarande mekanismen enligt Spanien inte innehåller några krav av detta slag men gör det möjligt att fastställa tekniska begränsningar.

— Artikel 22.5, som kräver anpassning av kapacitetsmekanismer som tillämpas den 4 juli 2019.

(69) Spanien förklarar att tillförlitlighetsnormerna för territorierna utanför fastlandet inte är anpassade till kraven i artikel 25.3 i förordning (EU) 2019/943, eftersom de inte tar hänsyn till kostnaden för nya resurser. Spanien tillägger att även om normerna var desamma skulle de eventuellt utvecklas mot strängare värden i en annan takt, varför ett undantag begärs från artikel 25.2–25.4 i förordning (EU) 2019/943.

5.3.4.2 Bedömning

(70) I artikel 20 i förordning (EU) 2019/943 behandlas resurstillräcklighet på den inre marknaden för el och fastställs skyldigheter för medlemsstaterna när det gäller hur de ska övervaka resurstillräckligheten och hur de ska agera när resurstillräcklighetsproblem konstateras, närmare bestämt genom att utveckla en genomförandeplan i syfte att undanröja snedvridningar till följd av lagstiftning, säkerställa marknadsbaserad upphandling av balanseringstjänster eller avskaffa reglerade priser. Kommissionen noterar att Spanien, som ett led i processen för statligt stöd, redan har utarbetat och lämnat in en genomförandeplan till kommissionen i enlighet med artikel 20.3 och 20.4 i förordning (EU) 2019/943. I enlighet med artikel 20.5 i förordning (EU) 2019/943 avgav kommissionen ett yttrande om den spanska genomförandeplanen den 13 mars 2024. Kommissionen anser därför att ett undantag från artikel 20.3–20.8 i förordning (EU) 2019/943 inte är motiverat.

(71) Artikel 21.7 i förordning (EU) 2019/943 upphävdes genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 ([13]). Den är därför inte längre tillämplig på territorier utanför fastlandet. När det gäller begäran om undantag från artikel 21.8 ([14]) i förordning (EU) 2019/943 noterar kommissionen att det, även om det i denna bestämmelse inte längre anges att kapacitetsmekanismer ska vara tillfälliga, fastställs att kapacitetsmekanismer ska godkännas av kommissionen för högst tio år. Det är inte heller möjligt att förutsäga utvecklingen av Balearernas elsystem över tid. Följaktligen bör varaktigheten för den mekanism för reglerad ersättning som föreskrivs i kungligt dekret 738/2015 begränsas till perioden fram till och med den 31 december 2025 och som godkänts för Balearerna enligt beslutet om statligt stöd i ärende SA.42270.

(72) I artikel 22 i förordning (EU) 2019/943 fastställs de principer för utformning som är tillämpliga på kapacitetsmekanismer. Kommissionen anser att ett undantag från artikel 22.1 f och h i förordning (EU) 2019/943 som är tillämpligt efter den utgångstid för mekanismen för reglerad ersättning som anges i beslutet om statligt stöd i ärende SA.42270 skulle hindra övergången till förnybar energi, ökad flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet, eftersom dessa bestämmelser syftar till att göra det möjligt för deltagande av alla tekniker på konkurrensbasis. Kommissionen anser därför att ett undantag från artikel 22.1 f och h inte är motiverat. Detta bör inte påverka åtaganden och avtal som ingåtts avseende Balearerna inom ramen för ersättningsmekanismen i kungligt dekret 738/2015 och som godkänts enligt beslutet om statligt stöd i ärende SA.42270.

([13]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1747 av den 13 juni 2024 om ändring av förordningarna (EU) 2019/942 och (EU) 2019/943 vad gäller förbättring av utformningen av unionens elmarknad (EUT L, 2024/1747, 26.6.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1747/oj).

([14]) I dess ändrade lydelse enligt förordning (EU) 2024/1747.

(73) På grundval av den information som Spanien lämnat (skäl 68) anser kommissionen att ett undantag från kraven i artikel 22.2 i förordning (EU) 2019/943 är motiverat, eftersom de särskilda kraven på utformningen av strategiska reserver är nära kopplade till inrättandet av en välfungerande balansmarknad. Omvänt är ett undantag från artikel 22.3 i förordning (EU) 2019/943 inte motiverat, eftersom de särskilda kraven på utformningen av kapacitetsmekanismer är avsedda att tillämpas oberoende av en tillräckligt utvecklad balansmarknad.

(74) När det gäller begäran om undantag från artikel 22.5 i förordning (EU) 2019/943 anser kommissionen att ett undantag inte är motiverat, eftersom artikel 22.5 i den förordningen inte är tillämplig på kapacitetsmekanismer som godkänts efter den 4 juli 2019.

(75) När det gäller artikel 22.4 i förordning (EU) 2019/943, som fastställer kraven på gränsvärden för koldioxidutsläpp för kapacitetsmekanismer, anser kommissionen att kraven på gränsvärden för koldioxidutsläpp inte är tillämpliga på den nuvarande mekanism för reglerad ersättning som godkänts enligt beslutet om statligt stöd i ärende SA.42270, mot bakgrund av den begränsade storleken på Balearernas elsystem, de begränsningar som är kopplade till erhållande av nödvändiga miljötillstånd för ny produktionskapacitet och det större behovet av dirigerbar produktion för att säkerställa integreringen av förnybara energikällor på Balearerna och garantera försörjningstryggheten. Kommissionen anser att ett undantag från artikel 22.4 i förordning (EU) 2019/943 som är tillämpligt efter den utgångstid för mekanismen för reglerad ersättning som anges i beslutet om statligt stöd i ärende SA.42270 skulle hindra övergången till förnybar energi, ökad flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet, eftersom dessa bestämmelser syftar till att göra det möjligt för deltagande av alla tekniker på konkurrensbasis. Kommissionen anser därför att ett undantag från artikel 22.4 i förordning (EU) 2019/943 inte är motiverat. Detta bör inte påverka åtaganden och avtal som ingåtts avseende Balearerna inom ramen för ersättningsmekanismen i kungligt dekret 738/2015 och som godkänts enligt beslutet om statligt stöd i ärende SA.42270.

(76) På grundval av Spaniens förklaringar (se skäl 69) anser kommissionen att ett undantag från artikel 25.2–25.4 i förordning (EU) 2019/943 för driften av elsystemen på Balearerna inte är motiverat. Detta bör inte påverka åtaganden och avtal som ingåtts avseende Balearerna inom ramen för ersättningsmekanismen i kungligt dekret 738/2015 och som godkänts enligt beslutet om statligt stöd i ärende SA.42270.

5.3.5 *Undantag från artiklarna 14–17, 19–27 och 35–47 i förordning (EU) 2019/943 för mekanismen i kungligt dekret 738/2015*

(77) I sin ansökan, i dess ändrade lydelse enligt den andra uppsättning förtydliganden som översändes av Spanien den 17 januari 2022, uppgav Spanien att det för den befintliga mekanismen i kungligt dekret 738/2015 krävs ett undantag från artiklarna 14–17, 19–27 och 35–47 i förordning (EU) 2019/943. Kommissionen anser att ett sådant omfattande undantag inte är nödvändigt för att säkerställa dess tillämpning. Kommissionen anser att endast de undantag som anges i avsnitten ovan är motiverade.

5.4 **Inga hinder för övergången till förnybar energi, ökad flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet**

(78) Enligt artikel 64.1 femte stycket i förordning (EU) 2019/943 och artikel 66.2 i direktiv (EU) 2019/944 ska ett beslut om undantag säkerställa att det inte hindrar övergången till förnybar energi, ökad flexibilitet, energilagring, elektromobilitet och efterfrågeflexibilitet.

(79) När det gäller övergången till förnybar energi och ökad flexibilitet (inklusive efterfrågeflexibilitet) och energilagring är det viktigt att notera att välfungerande termins-, dagen före-, intradags- och balansmarknader, i linje med kraven i förordning (EU) 2019/943 och direktiv (EU) 2019/944, bör tillhandahålla nödvändiga leverans- och investeringssignaler för att maximera den potentiella utvecklingen av denna teknik. Till exempel skulle utvecklingen av efterfrågeflexibilitet som kan aktiveras under perioder av systempåfrestningar på Balearernas elsystem i princip lättare kunna uppnås i ett system där priserna på efterfrågan återspeglar produktionssituationen per timme på Balearerna i stället för på fastlandet. Detta hindrar inte per automatik utvecklingen av efterfrågeflexibilitet eller andra former av flexibilitet inom ramen för den nuvarande regleringen. Det kan dock inte uteslutas att beslutet om undantag kan ha en negativ inverkan på en sådan potentiell utveckling.

(80) Å andra sidan kräver inte artikel 64 i förordning (EU) 2019/943 att beslut om undantag maximerar potentialen för flexibilitet eller energilagring. Ett undantag enligt artikel 64 i den förordningen syftar endast till att säkerställa att det ”inte hindrar” en sådan övergång. Med andra ord får undantaget inte hindra utveckling som utan undantaget skulle inträffa på naturlig väg. Utan undantaget är det osannolikt att välfungerande termins-, dagen före-, intradags- och balansmarknader skulle utvecklas i vart och ett av elsystemen på Balearerna. Detta beror på utmaningarna i samband med driften i territorierna utanför fastlandet, den mycket låga konkurrensnivån i produktionssegmentet och den låga graden av sammanlänkning med fastlandsmarknaden som beskrivs i avsnitt 2. Det är dock nödvändigt att se till att undantagen fasas ut när förutsättningarna för att utveckla fungerande grossistmarknader är uppfyllda. Därför fastställer kommissionen i detta beslut en begränsad undantagsperiod och stränga villkor för en förlängning av undantaget, i enlighet med avsnitt 5.5 nedan.

(81) Undantaget förefaller inte ha någon märkbar inverkan på elektromobilitet.

5.5 Undantagets varaktighet och villkor som syftar till ökad konkurrens och integration med den inre marknaden för el

(82) I artikel 64 i förordning (EU) 2019/943 och artikel 66 i direktiv (EU) 2019/944 fastställs uttryckligen att undantaget för små sammanlänkade system ska vara tidsbegränsat och förenat med villkor som syftar till ökad konkurrens och integration med den inre marknaden för el.

(83) I förordning (EU) 2019/943 och direktiv (EU) 2019/944 föreskrivs en obligatorisk begränsning för flera ändamål. Först och främst förutsätter de att det allmänna regelverket kan tillämpas på alla situationer på den inre marknaden och att en sådan allmän tillämpning gynnar samhället. Även om det i artikel 64 i förordning (EU) 2019/943 medges att undantag kan krävas i särskilda situationer, kan dessa undantag öka komplexiteten i det övergripande systemet och kan utgöra hinder för marknadsintegration även i angränsande områden. Dessutom grundas motiveringen till undantaget i allmänhet på den tekniska och rättsliga ramen vid den tidpunkten och på en viss nättopologi. Alla dessa situationer kommer naturligtvis att förändras. Slutligen är det viktigt att marknadsaktörerna i tillräckligt god tid kan förutse förändringar i lagstiftningen. Alla undantag måste därför vara tidsbegränsade.

(84) De nya kablar som ökar sammanlänkningen mellan Balearerna och det spanska fastlandet förväntas tas i drift i slutet av 2030. När dessa kablar väl tas i drift bör det regelverk som är tillämpligt på detta territorium ändras, territoriet bör införlivas i fastlandets elmarknad och de begärda undantagen bör fasas ut. Spanien hävdar att när kablarna väl har tagits i drift kommer det att behövas ytterligare tid för att införliva dessa territorier i reglerna för fastlandsmarknaden och för att göra nödvändiga ändringar och tester av lagstiftningen. Därefter begär Spanien undantag för Balearerna åtminstone fram till 2030.

(85) Mot bakgrund av de skäl som Spanien har anfört anser kommissionen att det är proportionerligt att bevilja undantag för Balearerna till och med tolv månader efter den dag då den nya kabeln tas i drift.

(86) För att säkerställa en snabb utfasning av de begärda undantagen ska Spanien senast sex månader efter den dag då de nya kablarna mellan Balearerna och det spanska fastlandet tas i drift förse kommissionen med en tydlig plan med alla de regel- och systemändringar som krävs för att införliva Balearerna i fastlandets elmarknad. Planen ska tydligt innehålla de olika åtgärder som krävs och en tidsplan med de viktigaste delmålen.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Konungariket Spanien beviljas ett undantag från bestämmelserna i artikel 3 första stycket a, b, e, k, o och p, artiklarna 6, 7.1, 8.1, 8.4, 9, 10, 11 och 22.2 i förordning (EU) 2019/943 samt artikel 40.4–40.7 i direktiv (EU) 2019/944 vad gäller Balearerna.

Artikel 2

Det undantag som beviljas enligt artikel 1 ska tillämpas till och med tolv månader efter den dag då den nya elkabel som förbinder Balearerna med det spanska fastlandet tas i drift.

Artikel 3

Detta beslut riktar sig till Konungariket Spanien.

Utfärdat i Bryssel den 16 maj 2025.

På kommissionens vägnar
Dan JØRGENSEN
Ledamot av kommissionen